

מראי מקומות- כבא בתרא נ"ח

וע' ברמ"א (אה"ע כ"א, ה') שכ' שאין לנהוג בדברים של חבה, כגון לעיין ברישי' אם יש לו כנים. והעיר הט"ז (שם א'), הרי לכאור' כאן לא היתה רק מעיין ברישי', אלא שהי' שוכב ראשו בחיקה, ומשמע מלשון הרשב"ם דזה הי' העיקר, וא"כ מהו הראי' מכאן דאף לעיין ברישי' בלחוד אסור. וביאר דבאמת יש ב' דברים, משום אברהם גופי', שאין לו לעשות דברים של חבה בפני אחרים משום צניעות, ושנית, שלא יעורר תאוה אצל אחרים, ומשום הכי אינו נכון אף לעיין ברישי' (דאל"כ, למה הזכיר הגמ' הא דעיניה ברישי', תסגי בהא שהי' שוכב בחיקה). וע"ז השיב אברהם דיצר הרע בהאי עלמא ליכא, וא"כ לדידי' אין צורך להיות צנוע, וכ"ש אצל הרואה אין לחוש, דגם הוא יודע שאין יצר בהאי עלמא, ולכן לא יהי' נתעורר לתאוה ע"י מה שרואה שהיא מעיין בראשו.

(ד) **בדיוקני עצמה אל תסתכל- פי' הרשב"ם,** דהיינו אדם הראשון, דכתיב בי' בצלם אלקים ברא אותו. והעיר המהרש"א, הא ודאי בחייו היו כמה בני אדם שראו אותו, ומ"ש. ותי' דאפשר דלא הותר להסתכל אלא לבני דורו בחייו, אבל לאחר מותו, הא הו"ל קללת אלקים תלוי. עוד תי' העיון יעקב ע"פ הילקוט דדמות דיוקנו נשתנה ע"י החטא, וא"כ לאחר החטא הי' שפיר מותר להסתכל בדמות דיוקנו, אבל לאחר מיתתו, שנתכפר, י"ל דהדר לזיו כבודו, וא"כ שוב אסור להסתכל בו, וכזה אי' גם בהג' עיני שמואל כאן (הובא בהגהות וחידושים במהד' נהרדעא).

(ה) **אדם בפני שכינה כקוף בפני אדם- אף דודאי לא הי' שייך לומר כן ע"פ ראי', כ' בהג' יעב"ץ (מהד' נהרדעא) דגמרא גמיר לי'.**

(ו) **אמר להו כולהו נכסי דהאי- פי' הרשב"ם,** דכיון שזה לא הי' רוצה להכות על אביו, נראה שהוא הי' הצנוע ביותר, ולכן מסתברא דלזה אהב יותר. והק' בהג' יעב"ץ (מהד' נהרדעא), לימא דמסתבר דזהו הבן האמיתי,

(א) **כי מטא למערתא דאברהם- הק' תוס',** הא אין קברי עכו"ם מטמאים, משום דאינם נקראים אדם, ואפי' לפי רבנן דפליגי וס"ל דקברי עכו"ם מטמאים, מודים דקברים שהיו לפני הדיבור אינם מטמאים. ותי' דאברהם נקרא אדם, וכן אדם נקרא אדם, ולכן אין למעטם מדיני טומאה. ותמה הקובץ שעורים (רס"א), הא לא תירצו קו' השני', דמה בכך דנקראים אדם, מ"מ הוא קבר שלפני הדבור, וצ"ע. וע' בחי' הגר"ח על הש"ס (אות רפ"ח), דתי' דלא נאמרה הלכה זו דקבר שלפני הדבור אינו מטמא אלא לגבי הקבר דבשעת הדבור שוב לא הי' בה מת, דהקבר בעצמו אינו מטמא. אבל אם עדיין המת שם בשעת הדבור, הו"ל כאילו נקבר עכשיו, ולכן שפיר הוי נחשב כקבר דלאחר הדבור. וע"ע ברמב"ן שהביא מי שתי' דמה שקברי עכו"ם אינו מטמא, זהו רק לאחר הדבור, אבל קודם מתן תורה, דהיינו, אותן עכו"ם שמתו קודם מתן תורה, אף הם קרוין אדם ומטמאים, וכ' הרמב"ן דאינו מכוון אצלו. והוא תי' דעיין משום כבודם של האבות, שהרי קיימו וקבלו עליהם תורה, אף דמעיקר הדין אינם מטמאים. ועוד צידד דר' בנאה לא ס"ל כר"ש, אלא כרבנן דעכו"ם מטמאין (ולא הק' מהא דקודם הדבור אף רבנן מודו).

(ב) **כי מטא למערתא דאברהם- ע' בשו"ת בתי כהונה (חלק בית דין, שאלה כ"ג),** שכ' להוכיח מכאן כמש"כ תוס' בב"מ (קיד:), דמה שאמר אליהו בסוגיא שם דקברי צדיקים אינו מטמאים, אינו אלא דחי' בעלמא, אבל באמת קברי צדיקים מטמאים, דאל"כ, למה הי' צריך לציין קבר אברהם. וע"ע בעיון יעקב שכ' להוכיח מכאן דאף מי שמת במיתת נשיקה (כמו אברהם, כדאי' לעיל יז). מטמא במיתה, דלא כמקצת מפרשים.

(ג) **א"ל ליעול, מידע ידיע דיצר בהאי עלמא ליכא- פי' הרשב"ם,** ולא צריכנא לאיצטנועי מיני'. וכ' הנמוקי יוסף (לא. בדפיו) "שמעי' מהגדה זו דרך ארץ, שאינו ראוי להתנהג עם אשתו בכיוצא בדברים הללו בפני אחרים".

אינו יכול לקצרו. ומה דנקט לשון דאינו יכול לעוקרו, היינו משום דאם הי' אומר שאינו יכול לקצרו, עדיין הי' שייך לומר דיכול לעוקרו ממקום למקום, ולכן נקט לשון שאינו יכול לעוקרו, לומר דאף אינו יכול לשנותו ממקום למקום, אבל אה"נ, גם אינו יכול לקצרו. **אולם** עוד הביא דעת הרי"ף, דהרי"ף הביא כל הג' דעות באמוראים ולא פסק כא' מהן, ודייק הרשב"א מזה דס"ל להרי"ף דלא פליגי אהדדי. ולפ"ז, מה דאמרי ר' חנינא ור' ירמ' דאם בא לעוקרו אינו עוקרו (דלכאו) משמע דרק אינו יכול לעוקרו לגמרי, אבל שפיר יכול לשנותו ממקום זה לזה, ודלא כשמואל, היינו דאינו יכול לעוקרו מאותו רוח ולהחזירה לרוח שני. וזהו ג"כ כוונת שמואל כשאמר ויש למקומו חזקה משתי רוחות, דהיינו דברוח אחת יכול לשנותו ממקום למקום, שאין שייך לעשות חזקה במקום מסויים, משא"כ לשנותו מרוח זה לרוח אחרת אינו יכול, דלגבי זה שפיר שייך לעשות שם חזקה.

(ט) **אמר ר"י אמר שמואל, הכי קאמר וכו' - כ' הרא"ש** (ע"ב) דיראה דכיון דפליגי הני אמוראי (ע' לעיל דנח' הראשונים אם נח' האמוראים בזה), ולא אפשר הלכתא כמאן, לכן הדין הוא דאולי' בתר המיקל, ולא יגע במרזב, אלא דיכול לבנות תחתיו. והק' **בשיעורי ר' שמואל** (ח"א, אות קמ"ח), הא כיון דספק הוא, נימא המוציא מחבירו עליו הראי', ובעל הקרקע הוא המוחזק, ולא בעל המרזב שבא להוציא זכות השתמשות בחצר, ולכן למה פסק הרא"ש שלא יגע במרזב, הרי לכאו' צריך להיות עכ"פ מותר לקצרו, או לשנותו ממקום למקום ברוח אחת, או מרוח לרוח (תלוי במהו הביאור בהא דאמרי' דאין לו חזקה מרוח אחת ויש לו חזקה מב' רוחות, ע' לעיל ובפי' הרשב"ם שם). ותי' דאולי יש לחלק, דהא ודאי יש לו זכות בהמרזב, והשאלה הוא רק באיזה אופן הוא הזכות, וע"כ חשוב בעל המרזב להיות המוחזק, אבל לכאו' ק' לומר כן, והניח בצ"ע.

ולמה צריך להא דמסתמא אוהבו יותר, והניח בקו'. וע' ברש"ש שהביא ליישב, ע"פ מש"כ הספר חסידים דטבע דם הבן להתבלע בעצם האב המת, והק' האלי' רבא (תקס"ח, ט"ו), למה לא בדק ע"י זה, דמהני טפי. וכ' הרש"ש די"ל שהרשב"ם נתקשה בזה, ולכן תי' הרשב"ם דלא הי' מספיק בזה, דמסתמא הי' מכוון האב גם למי שהוא יותר צנוע [ומשמע אף אם לא הי' הבן האמיתי, וצ"ע בזה]. עוד תי', דע"י הנסיון של הספר חסידים יתגלה בהדיא שהשאר ממזרים, ולא הי' רוצה לגלותם בזה, ולכן עשה נסיון אחר [ולכאו' זה מיישב רק קו' הא"ר, אבל אינו מיישב לשון הרשב"ם, דמ"מ הו"ל לפרש דנתגלה מי הי' הבן האמיתי, ואולי היישוב הוא דכיון דעכ"פ הראי' מוכיח לנו דזה הי' הצנוע ביותר, א"כ רצה הרשב"ם לפרש דזה הי' תכלית הנסיון, אף דג"כ מוכיח מי הוא הבן האמיתי, וצ"ע].

(ז) **חלון המצרית אין לה חזקה ולצורית יש לה חזקה - נח' הראשונים** בביאור הא דחלון צורית יש לה חזקה. הרי"י מיגש פי' דהחילוק בין חלון המצרית לחלון צורית הוא דבמצרית אין שייך להזיקו בהיזק ראי', שהרי אין ראשו של אדם יכול ליכנס בתוכו, וממילא אין לו חזקה, שהרי יכול חבירו לומר לו, מפני שלא הי' עלי בו היזק, לפיכך לא עכבתי עליו, הלכך כשרוצה עכשיו לבנות כנגדו בד' אמות, אין בעל החלון יכול לעכב עליו בכך. אבל חלון צורי, שראשו של אדם יכול ליכנס בתוכה, כיון שיש בה היזק, לולי שמחל לו לא הי' שותק, ולפיכך החזיק בעל החלון, ומעכב על חבירו לבנות כנגדו בד' אמות. **כן** הוא שי' הרי"י מיגש, אבל הראשונים (רמב"ן לקמן נ"ט, ועוד), מביאים שי' הרי"ף, דס"ל דאין שייך להחזיק בהיזק ראי', דהו"ל כקוטר אובית הכסא דאין שייך להחזיק בהם. ולכן פירשו הראשונים דמתני' מדבר בחלון שאין שייך בו היזק ראי', ולמשל שהי' החלון פתוח על גג של רעפים (כ"כ בחי' הר"ן), דאינו עשוי להשתמש שם כלל, ולכן אין בו היזק ראי'.

(ח) **מאי המרזב אין לו חזקה ויש למקומו חזקה - הגמ' מביאה ג' פשטים** מהאמראים לענין מהו הביאור בהא דמרזב אין לו חזקה אבל יש למקומו חזקה. וע' ברשב"א שהביא מהראב"ד דכולהו אמוראי פליגי אהדדי, ובאמת ס"ל לר' ירמ' דאפי' אם בא לקצרו